

Asia: VN/11210/2020

HE laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta koskien rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia. Esityksen mukaan laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laitton uhkaus kohdistuisi henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksentekijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että aihealueen käsitteistö (vihapuhe, viharikos, häirintä ym.) on vaikeasti määriteltyä ja osin päällekkäistä. Esityksessä on tärkeä panostaa heti alussa selkeään käsitelmäärittelyyn. Käsitteen määrittelyyn on pyritty kappaleessa 2.1. Kyseisessä kappaleessa olisi hyvä avata vielä tarkemmin häirintä-käsitettä, joka sisältyy yhdenvertaisuuslain 14 §:än.

- Luokittelua sosiaalisen median kanaviin ja muihin kanaviin sivulla 4 olisi syytä vielä tarkistaa.

- Sivulla 6 käsitellään sananvapauden käyttöön liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia. Pohdittavaksi, onko siinä, että laittoman uhkauksen syyteoikeus muutettaisiin virallisen syytteen alaiseksi silloin, kun uhkaus kohdistuisi henkilöön hänen työtehtävänsä tai julkisen luottamustehtävänsä vuoksi, kyse EIS 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettusta sananvapaudelle asetettavasta muodollisuudesta, ehdosta, rajoituksesta tai rangaistuksesta. Oheista ei mainita esityksessä. Asian ollessa kyse tästä, pitäisi oheisen osalta perustella, miksi se on välttämätöntä (tarkoituksenmukaisuus ei riitä). Jos laitton uhkaus on väkivallalla uhkaamista, niin se ei varmastikaan nauti sananvapauden suojaa, jolloin EIS 10 artiklan 2 kohta ei tulisi lainkaan sovellettavaksi.

- Luvun 2.2. osalta ehdotetaan tekstin jaottelua alaotsikoihin.

- Sivun 10 viitaten harkittavaksi, että esityksessä perusteltaisiin laajemmin, miksi päätösvaltaa rikosprosessin aloittamisesta ei voi enää jättää uhrille itselleen. Kaiken kaikkiaan yksityisyyden suojaa koskevaa arviointia olisi hyvä lisätä esityksessä.

- Lukuun 2.3. olisi hyvä lisätä myös uhrin mahdollisuus saada tekijältä yhdenvertaisuuslain 23 §:ssä tarkoitettua hyvitystä, jos kyse on ko. laissa kielletystä syrjinnästä tai kielletystä vastatoimista. Hyvityksen saaminen ei estä saamista korvausta vahingonkorvauslain tai muun lain mukaan.

- Lukuun 2.5. viitaten, sekä yhdenvertaisuuslaki että tasa-arvolaki ovat soveltamisalaltaan yleisiä, ja sopisivat mahdollisesti paremmin muun kuin Työelämän lainsäädäntö –otsikon alle. Lisäksi kyseisen luvun viittaukseen lain 14 §:stä todeten, pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on selostettu seikkaperäisesti, mitä häirinnällä tarkoitetaan yhdenvertaisuuslaissa. Termiä voisi olla hyvä avata kyseisessä kappaleessa enemmän, sillä häirintä-käsitettä käytetään yleiskielessä usein laajemmassa merkityksessä kuin miten se on yhdenvertaisuuslaissa määritelty. Viitaten kyseisen luvun lauseeseen ”Se, joka katsoo joutuneensa syrjityksi tai työnantajan vastatoimien kohteeksi, voi saattaa syrjintää tai vastatoimia koskevan asian yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi.” toteamme, että kyseisestä saattaa saada käsityksen, että työntekijä voisi saattaa työnantajaansa kohdistuvan syrjintävaihteen lautakunnan käsiteltäväksi. Näin ei kuitenkaan ole, sillä lautakunnalla ei ole YVL 22 §:n perusteella toimivaltaa työelämän alalla.

- Sivulla 16 käsiteltävän tasa-arvolakia koskevan luvun osalta toteamme, että syrjinnän kieltoa koskevat pykälät ovat yhdenvertaisuuslaissa ja tasa-arvolaisissa erilaiset. Olisiko siten syytä todeta, että naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986) sukupuoleen perustuva välitön ja välillinen syrjintä on kielletty lain 7 §:ssä. Lisäksi oheiseen lauseeseen todeten ”Myös tasa-arvovaltuutettu tai työmarkkinoiden keskusjärjestö voi saattaa lain säännösten vastaista menettelyä koskevan asian yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi sovintoa, kieltoa tai uhkasakon määräämistä varten.” ainoastaan tasa-arvovaltuutettu ja työmarkkinoiden keskusjärjestö voivat saattaa tällaisen menettelyn lautakunnan käsiteltäväksi, työntekijä itse ei voi sitä tehdä.

- Luvun 3 osalta pyydämme kts. sivun 6 kommentti koskien EIS 10 artiklan 2 kohtaa. Tässä kohtaa olisi varmaankin perusteltua todeta, miksi säädösmuutos on välttämätön.

- Luvun 4.2. osalta viitaten oheiseen lauseeseen: ” Esitys parantaisi asiakas- ja palvelutehtävissä olevien laajojen ammattiryhmien suojaa laittoman uhkauksen kaltaiselta häirinnältä” toteamme, olisiko parempi todeta häirintä-termin sijaan esimerkiksi, että ”esitys parantaisi - - - suoja laittomilta uhkauksilta”, sillä esityksellä ei ole tarkoitus parantaa ihmisten suojaa häirinnältä, joka on määritelty yhdenvertaisuuslain 14 §:ssä, vaan nimenomaan laittomilta uhkauksilta.

- Luvussa 10 on lueteltu runsaasti säännöksiä, esitöitä ja oikeuskäytäntöä, mutta niitä ei ole juurikaan sovellettu käsillä olevaan asiayhteyteen. Luku ei ilmeisesti sisällä lainkaan perusteluja siitä, miten esitys suhtautuu asianomistajan yksityisyyden suojaan ottaen huomioon, että jatkossa asianomistaja ei voisi halutessaan itse keskeyttää syyteharkintaa.

- Rikoslain 25 luvun 9 §:n muutosehdotuksessa todetaan seuraavaa ” Syyttäjä saa lisäksi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikosentekijä.” Pohdittavaksi, olisiko rikosentekijän sijaan syytä puhua vasta tekijästä, jos asia on vasta syyteharkinnasta.

Nederström Heli
Opetus- ja kulttuuriministeriö